

Управління культури облдержадміністрації
Тернопільська обласна бібліотека для дітей

«Затверджую»
Директор обласної бібліотеки
для дітей
Н.С. Новіцька

Звіт
про роботу Тернопільської обласної
бібліотеки для дітей
за 2011 рік

Тернопіль 2012

Зміст

1. Вступ

2. Основні показники роботи

3. Основні напрямки діяльності у 2011 році

3.1. Формування та організація бібліотечного ресурсу

3.2. Організація та збереження бібліотечного фонду

3.3. Довідково-бібліографічна та інформаційна робота ТОВД

3.4. Інформаційно-бібліографічна робота в бібліотеках області

3.5. Організація роботи з користувачами

3.6. Програмно-проектна діяльність бібліотеки

4. Рекламно-інформаційні заходи

5. Використання Інтернет-технологій

6. Науково-методична робота ТОВД

6.1. Методична діяльність бібліотек області

6.2. Соціологічна робота

7. НОП

Додаток

Скорочення, вживані в тексті

1. Вступ

У 2011 році робота бібліотеки характеризувалась зростанням популярності книгозбірні у задоволенні потреб читачів, зміцненням позицій, як закладу, що технічно, технологічно та змістовно наблизився до відповідності вимогам читачів та викликам часу. Разом з тим можна відзначити і недоліки у забезпеченні матеріальними ресурсами:

- замале приміщення бібліотеки, що не дозволяє створити комфортні умови для обслуговування читачів;
- відсутність зали для проведення заходів з участю великої кількості учасників;
- відсутність фінансування на придбання необхідної літератури;
- відсутність фінансування на закупівлю бібліотечних програм.

Однак, ці проблеми не стали на заваді реалізації основної мети діяльності бібліотеки – задоволення інформаційних потреб юного читача, його запитів у сфері навчання, самоосвіти, організації дозвілля користувачів-дітей. Згідно з річними планами та потребами читачів колективом бібліотеки реалізовано низку творчих акцій, програм та проектів. Постійно в центрі уваги була робота з патріотичного, морально-правового, естетичного виховання читачів, активно проводилась робота з відродження сімейного читання. Просвітницька та рекламна діяльність ТОБД відзначалась особливою активністю: за звітний рік було оформлено 68 книжково-ілюстративних виставок та полиць, проведено понад 70 масових заходів, в яких взяли участь більше 4500 читачів.

Завдяки методичній та організаційній підтримці обласної дитячої книгозбірні, бібліотеки області відзначились активною участю у Всеукраїнських та регіональних конкурсах: «Найкращий читач України», «Літні читання – 2011».

Протягом року бібліотека співпрацювала з багатьма установами: загальноосвітніми, дошкільними закладами, видавництвами, закладами культури, громадськими організаціями.

Інтенсивно розвивався сайт бібліотеки. Систематичне оновлення інформації та створення нових сторінок вивели його на високу рейтингову позицію відвідуваності серед сайтів України.

Тішить, також, те, що незважаючи на брак коштів на комплектування фондів бібліотеки – кількість користувачів, що звернулись до бібліотеки за книгою та інформаційними послугами, зростає, а це говорить про значні можливості нашої книгозбірні у задоволенні потреб читачів.

2. Основні показники роботи

Таблиця № 1.

№ п/п	Показники роботи	План на 2011 рік	Виконання у 2011 р.
1.	Фонд бібліотеки		
	Всього:	136 000	129 126
	в т.ч. книги	114 000	106 557
	журнали	21 730	20 439
	газети	240	231
	електронні видання	30	39
	аудіовізуальні документи	-	1 860
2.	Поповнення фонду		
	Всього:	4 230	2 090
	в т. ч. книги	3 000	772
	журнали	1 150	1 277
	газети	50	38
	електронні видання	30	3
3.	Кількість користувачів		
	Всього:	13 350	13 530
	в т. ч. Інтернет-центр	500	432
	з них діти	420	359
	Кількість користувачів згідно єдиної реєстрації		7 065
4.	Книговидача		
	Всього	219 000	227 106
	За мовами:		
	українською		198 677
	російською		21 480
	іншими мовами		6949
	Читаність	16.4	16.8
	Обераність	1.7	1.8
5.	Відвідування		
	Всього по бібліотеці	95 000	101 187
	в т.ч. Інтернет центр	4 200	3 521
6.	Відвідування веб-сайту		32 790

3. Основні напрямки діяльності бібліотеки у 2011 році

3.1. Формування та організація бібліотечного ресурсу

Таблиця №2. Поточне та ретроспективне комплектування

Надходження	План на 2011 рік	Виконання
Назв	800	746
Примірників	4300	2090
<i>В т. ч. за джерелом надходження:</i>		
передплата (періодичні видання)	1300	1315
книготорговельна мережа	2450	195
подаровані видання	300	322
видавництва	100	112
інші джерела	150	146
<i>В т. ч. за видами:</i>		
книги та брошури	3000	772
газети та журнали	1270	1315
електронні документи	30	3

За 2011 рік у фонд бібліотеки надійшло 2090 документів: 772 примірники книг, 1277 журналів, 38 назв газет і 3 ЕД.

План нових надходжень у звітному році не виконано у зв'язку з повною відсутністю бюджетного фінансування на комплектування фондів новими документами. Брак коштів спонукає бібліотеку до пошуку позабюджетних альтернативних джерел комплектування, що не могло не вплинути на якісний склад документів, які надійшли до бібліотеки, і тому, серед нових надходжень переважають в основному періодичні видання. Ця негативна тенденція зберігається вже протягом багатьох років, що також впливає на склад бібліотечного фонду, майже 16% якого складає періодика. Незначне поповнення бібліотечного фонду книгами відбувалося в основному за рахунок дарунків від обласної державної адміністрації (2 прим.), видавництво «Рада» - 32 прим., від видавництв «Навчальна книга Богдан - 5 прим. книг та 1 аудіокнигу, Видавництво «Джура – 8 прим., місцевих авторів (41 прим.), місіонерського товариства «Світло на Сході» (20 прим.) «Всеукраїнський банк розвитку» (м. Київ) – 2 прим. За кошти бібліотеки придбано 195 примірників книг на суму 3189 грн.

Аналіз нових надходжень за галузями демонструє незадовільну кількість поповнення фонду книгами з сільського господарства (1), техніки (1), природознавства (25), мистецтва і спорту (53 кн.). Найбільше поповнення фонду відбулося книгами художньої літератури (332) та літератури для дошкільників та учнів 1-2 кл. – (234 прим.). (детальніше у таблиці № 3).

Табл.3 Якісний склад нових надходжень у 2011 році

Всього видань	За видами					За галузями							За мовами		
	Книг, брошур	Журн. газет	АВМ	ЕД	СПЛ	Природозн.	Техн. л-ра	С/г л-ра	Мистецтво, спорт	Для дошк. та уч. 1-2 кл.	Художня л-ра	Інша література	Укр.	Рос.	Іншими мовами
2090.	772	1315	-	3	329	138	118	16	143	349	420	577	1780	300	10
%	37,0	62,9	-	0,1	15,7	6,6	5,7	0,8	6,8	16,7	20,1	27,6	85,2	14,3	0,5

Табл.4 Склад бібліотечного фонду

	Всього видань	За видами документів				За галузями								За мовами		
		Книг, брошур	Газет, журн.	АВМ	ЕД	СПЛ	Природнич.	Технічна	С/Г	Мистецтво, спорт	Літ. для дошк.	Художня літ-ра	Інша література	Укр.	Рос.	Іншими мов.
Фонд на 01.01.11 р.	134311	111403	21012	1896	24097	11889	5310	1981	8001	21670	52239	9124	73520	59080	1711	
Надійшло у 2011р.	2090	772	1315	3	329	138	118	16	143	349	420	577	1780	300	10	
Вибуло у 2011 р.	7275	5618	1657	-	3183	381	391	19	172	126	1909	1094	2206	5061	8	
Фонд на 01.01.12 р.	129126	106557	20670	1899	21243	11646	5037	1978	7972	21893	50750	8607	73094	54319	1713	
%		82,5	16,0	1,5	16,5	9,0	3,9	1,5	6,2	16,9	39,3	6,7	56,6	42,1	1,3	

Отож, у звітному році бібліотека не мала можливості впливати на процес кількісного та якісного формування бібліотечного фонду у зв'язку з відсутністю бюджетного фінансування на поповнення книжкового фонду.

3.2. Організація та збереження бібліотечного фонду

Протягом звітнього року особливу увагу було приділено роботі із збереження бібліотечного фонду. Проводились заходи спрямовані на забезпечення активного використання бібліотечних фондів, шляхом організації вільного доступу до них користувачів та профілактичні заходи щодо збереження та запобігання псуванню документів, зокрема:

- проведено інвентаризацію фонду відділу мистецтв;
- очищення фонду основного книгосховища від застарілих та зношених документів;
- перегляд фонду відділів обслуговування на предмет виявлення дублетної літератури та видань, які потребують ремонту;
- бесіди з користувачами щодо збереження бібліотечного фонду та визначення критеріїв компенсації втрачених видань;
- контроль за своєчасним поверненням користувачами книг, особливо цінних видань;
- організовувались перегляди літератури, з метою популяризації фондів основного книгосховища;
- ведеться картотека-індикатор цінних та рідкісних видань;
- відремонтовано майже 1000 примірників книг.

Працівниками основного книгосховища проводилось вивчення книжкового фонду на тему: «Використання літератури розділів Бібліографічні посібники (91) та Довідкові видання (92)», під час якого переглянуто 1113 примірників книг. В процесі вивчення виявлено:

- розділи 91 та 92 майже не поповнювались новими документами від середини 80-х років;
- велику присутність дублетних видань;
- книги видані переважно російською мовою;
- відсутність нових документів довідкового характеру та учбових видань;
- літературу, яка мало використовується (зношена – 21 прим., застаріла за змістом – 40 прим.).

Вивчивши, таким чином, дані розділи фонду, можна зробити висновок, що фонд даних розділів пасивний з таких причин:

- видання застаріли за змістом (70-80 років видання);
- більшість літератури видано російською мовою;
- недостатньо організована популяризація документів цих розділів та доступ до них користувачів.

Аналізуючи таблицю № 4 спостерігається зменшення книжкового фонду бібліотеки із 134 311 прим. у 2010 році до 129 126 на кінець 2011 року. Це пов'язано із тим, що у 2008 році було затоплено приміщення основного книгосховища. Після

проведених заходів частину документів все ж не вдалося врятувати, тому продовжувалось списання пошкоджених документів у 2011 році, що склало 7275 примірників. На жаль, поповнити фонди такою ж кількістю нових документів не було можливості через відсутність коштів на придбання літератури.

3.3. Довідково-бібліографічна та інформаційна робота ТОВД. Забезпечення доступу користувачів до інформації

Інформаційна та довідково-бібліографічна робота була спрямована на задоволення інформаційних запитів читачів-дітей, зумовлених їх навчальною діяльністю, а також на забезпечення інформаційної підтримки керівників дитячого читання – бібліотекарів, вчителів, вихователів та батьків.

На жаль, працівники відділу не мають змоги використовувати сучасні технічні засоби при складанні бібліографічного опису через відсутність програмного забезпечення.

Протягом 2011 року працівниками відділу довідково-бібліографічної та інформаційної роботи складався аналітичний опис на статті з періодичних видань і збірників, які отримує бібліотека, на більшість із них були дані анотації. Постійно велась робота з ДБА бібліотеки, картотеки поповнились 4440 новими картками, проводилось редагування картотек на предмет виявлення застарілої інформації. Відкрито 12 тематичних рубрик і персоналій, зокрема: у відділі «Історія. Історичні науки» в СКС – «Кошовий отаман Петро Сагайдачний», «Отаман Іван Сірко», «Полковник Іван Богун», «Історик Ярослав Шашкевич», в КК – «Мистецька галерея «Бункермуз», «Олександр Смик», «Олександр Бугай», в картотеці науково-методичної та педагогічної літератури для вчителів, вихователів, батьків – «Інтегровані уроки», «Метод проектів», «Календар планування» та ін.

Протягом звітного року здійснювалось довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування користувачів. У 2011 році виконано більше 4000 усних довідок (780 – ВДБІР, та 3576 – відділами обслуговування), більшість з них довідково-тематичні і надавались переважно учням загальноосвітніх шкіл, вчителям, вихователям, працівникам інших бібліотек. Цікавими були довідки за темами: «Книга в протистоянні інформаційним технологіям», «Тренінги по вихованню», «Дослідники рідного краю», «Система роботи викладача вищого навчального закладу» та ін. Аналіз виконання цих довідок показує, що більше 80% усіх звернень користувачів до бібліотеки задовільняється саме за допомогою СКС. Картотекою користуються усі категорії читачів, найчастіше учні загальноосвітніх шкіл, студенти, вчителі та вихователі. Найбільше звернень до розділу 83 «Літературознавство», 85 «Мистецтво», 63 «Історія. Історичні науки», 66 «Політика. Політична наука». Багато запитів від усіх категорій читачів надходило з питань екології, релігії, психології, освоєння космосу, життя і діяльності видатних вчених та винахідників.

Інформація про роботу відділу регулярно висвітлювалась на сайті бібліотеки у рубриках: «Новини», «Про нас пишуть», «Видавнича діяльність».

Працівниками відділу підготовлено консультацію на тему «Організація довідково-бібліографічного обслуговування у бібліотеці» для виступів на семінарі

шкільних бібліотекарів області та під час проведення обласного семінару для завідувачів міських бібліотек для дітей.

Продовжується робота із створення довідково-інформаційних ресурсів. Працівниками відділу підготовлені списки та довідки, які містять як бібліографічні, так і вебліографічні матеріали, зокрема:

- календар «Пам'ятні літературні дати на 2012 рік»;
- рекомендаційний список літератури до 20-річчя проголошення Незалежності України «Живи Україно, живи для краси»;
- бібліографічні довідки із серії «Наші славетні земляки»:
 - «Я дітям серце віддала» (до 125-річчя від дня народження письменниці І. О. Блажкевич);
 - «Добра фея дитячої літератури» (до 70-річчя від дня народження О. Сенатович);
- попереджувальну довідку «Володар мух». Літературні притчі У. Голдінга (до 100-річчя від дня народження У. Голдінга).

Крім ВДБІР інформаційним обслуговуванням читачів займались також відділи обслуговування та відділ мистецтв. Для більш повного забезпечення користувачів інформацією працівники цих відділів поповнювали наявні та створювали нові тематичні папки, виступали у школах міста з оглядами нових надходжень, проводили заняття з основ інформаційної культури для учнів різних вікових категорій. У відділах обслуговування організовувались виставки нових надходжень «Хіт-парад нових книг» (ВМ), «Юний друже, зупинись, нові книги – подивись» (ВО 1-4 кл.), «Дивосвіт нових книг» (ВО 5-11 кл.), виставки періодики «Подорож в країну періодики» (ВО 5-11 кл.), «Мої улюблені журнали» (ВМ), проводились прес-хвилинки «Цікаве в журналах» (ВО 1-4 кл.), мандрівки сторінками журналів «Розважаємось з «Професором Крейдом», проводились огляди пізнавальних журналів «Колосок», «Юний натураліст», «Юний технік України».

Проводилась робота з групового бібліографічного інформування користувачів. Для міського управління освіти, шкільних методичних об'єднань, вчителів ЗШ №3 та ЦБС м. Тернополя ВДБІР протягом кількох останніх років один раз в півріччя видає інформаційний список «Нові надходження з теорії та методики виховання» та «Початкова освіта: навчання та виховання», відділом мистецтв підготовлено два інформаційних списки «Нові надходження з питань мистецтва» для профспілкової школи мистецтв, музичної школи №1, центру дитячої творчості та художньої школи.

Крім того, систематично готувались інформаційні листки, прес-релізи, оголошення, що інформували читачів про найцікавіші бібліотечні заходи на наступний місяць або тиждень.

Протягом року обласна бібліотека для дітей отримувала цікаві і змістовні матеріали з Національної бібліотеки України для дітей. Постійною увагою і попитом користуються поточні бібліографічні покажчики «Сходінки до знань» та «Українська дитяча література». Для поповнення ДБА бібліотеки, організації книжкових виставок, проведення масових заходів ефективно були використані такі матеріали: рекомендаційний бібліографічний список «Ростемо і розвиваємось», біобібліографічний нарис «Всеволод Нестайко: «Я все життя писав саме для дітей – писав з любов'ю, болем і тривогою», біобібліографічний покажчик про українських

художників-ілюстраторів «Парад майстрів», інформаційний бібліографічний список до 75-річчя від дня народження К. Нестлінгер «Книги, що творять добро».

3.4. Довідково-бібліографічна та інформаційна робота в бібліотеках області

Довідково-бібліографічній та інформаційній роботі значну увагу приділяли бібліотеки області. Усі заклади проводили роботу з удосконалення та наповнення ДБА. Його складові: каталоги і картотеки, довідкові видання, забезпечували функціонування ДБА як цілісної системи, здатної повністю задовільнити потреби користувачів. В систематичні та краєзнавчі картотеки вливались нові картки, проводилось редагування, відкривались нові рубрики, серед яких: «25-річчя Чорнобильської трагедії», «Будитель Галицької Русі» (200 років від дня народження М. Шашкевича) (Бережанська ЦДБ), «800-річчя м.Збаража» (Збаразька ЦДБ), «125 років від дня народження І. О Блажкевич», «770-річчя з часу заснування м. Зборова» (Зборівська ЦДБ) та ін.

З метою кращого задоволення інформаційних потреб читачів дитячі бібліотеки області ведуть тематичні картотеки, наприклад: «Для вас, вчителі», «Сценарії масових заходів» (Бережанська ЦДБ), «Картотека методичних матеріалів для керівників дитячого читання» (Ланівецька ЦДБ), «Організаторам дозвілля», «Народні звичаї, обряди, свята і традиції» (Заліщицька ЦДБ), «Картотека організаційно-дозвіллевої діяльності» (Монастирська ЦДБ).

Читачам бібліотек постійно надавались усні та письмові довідки з різних тем, найцікавіші з них: «Письменники «празької» школи» (Чортківська ЦДБ), «Проблеми екології рідного краю» (ЦДБ м. Тернополя), «Романтизм в скульптурі, музиці і поезії» (Тернопільська міська бібліотека №3), «Чарівне місто над Дністром», «Замки Тернопілля» (Заліщицька ЦДБ) та ін.

У звітному році значно зросла кількість виданих попереджувальних довідок: «Незгасна зоря України» (до 140-річчя від дня народження Л. Українки), «Конституція України – основа реформ» (Густинська ЦДБ), «Славні уродженці Тернопільщини: Степан Балея – просвітницький сподвижник Галичини» (до 125-річчя від дня народження) (Підгаєцька ЦДБ), «60 років від дня народження С. Сапеляка – українського поета» (Чортківська ЦДБ), «В небі зорею сія» (до 130-річчя від дня народження К. Рубчакової) (ЦДБ м. Тернополя).

З метою ознайомлення читачів з книжковими новинками та новими надходженнями періодичних видань бібліотеки області оформляли виставки, стенди: «Вікна інформації», «Нові імена в дитячій літературі України» (ЦДБ м. Тернополя), «Бібліотека інформує» (Бережанська ЦДБ), «Для вас – нові книги», «Журнальні новинки-цікавинки» (Ланівецька ЦДБ), «Книга – ключ до знань», «Книжковий вернісаж» (Кременецька ЦДБ). Шляхом розповсюдження бюлетенів «Увага! Нова книга», «До нас прийшла нова книга», «Для вас, вчителі» здійснювалось масове інформування про нові надходження у Бережанській ЦДБ, Монастирській ЦДБ, Кременецькій міській бібліотеці № 2.

В більшості дитячих бібліотек області здійснювалось індивідуальне та групове інформування. Абонентами індивідуального інформування були і діти, і керівники дитячого читання. Їм надавалась інформація за такими темами: «Сучасна українська проза» (Кременецька ЦДБ), «Безцінний скарб – рідна мова» (Густинська ЦДБ), «Нові форми виховних заходів на сторінках газет та журналів», «Природа Тернопільщини» (ЦДБ м. Тернополя). Групові інформації надсилались вчителям загальноосвітніх, музичних, художніх шкіл, вихователям дитсадків, працівникам міської ради, будинків дитячої творчості, станцій «Юний технік». Інформування проводилось на допомогу вивченню шкільної програми, а також за темами: «Позакласна робота», «Новинки вчителям зарубіжної літератури», «Глобальні проблеми людства», «У світі прекрасного», «Сучасний урок: інтерактивні технології виховання учнів на уроках з української мови».

Під час проведення оглядів та переглядів літератури читачам було запропоновано такі теми: «Чорнобильська трагедія в творчості письменників» (Монастирська ЦДБ), «Сучасна дитяча проза», «Мова – національна гордість держави» (Бучацька ЦДБ), «Ювілейна планета» (Заліщицька ЦДБ), «Тернисті шляхи рідного Тернопілля» (Тернопільська міська бібліотека №4).

Більшість бібліотек області, незважаючи на дуже низьку кількість надходження нових книг, організовували Дні інформації, зокрема: «Що ти знаєш про Європейський Союз» (Козівська ЦДБ), «Кольори Незалежної України» (Заліщицька ЦДБ), «Одна книга тисячі людей навчає» (Скала-Подільська міська бібліотека для дітей) та ін.

В багатьох дитячих бібліотеках області відбувалися Дні бібліографії: Монастирська ЦДБ провела День бібліографії «Знавець душі народної» до 140-річчя від дня народження В. Гнатюка, Тернопільська ЦДБ – День бібліографії «Довідкова література та шляхи її використання у процесі вивчення шкільної програми», Тернопільська міська №4 – «Син народу, що вгору йде» до 155-річчя від дня народження І. Франка (за бібліографічною довідкою «І. Франко на Тернопільщині») та ін. Ряд бібліотек області проводили Дні періодики, Дні покажчика, Дні нової книги. В Тернопільській міській бібліотеці №2 для дітей цікаво пройшов День нової книги «Я люблю читати», в Чортківській ЦДБ – День періодики «У калейдоскопі яскравих сторінок», в Теребовлянській ЦДБ – День періодики «Подорож у країну Журналію».

Протягом року значно збільшилась кількість видавничої продукції в ЦДБ області. Були підготовлені бібліографічні довідки, інформаційні та рекомендаційні списки літератури. В Бережанській ЦДБ побачили світ бібліографічні покажчики «Будитель Галицької Русі – М. Шашкевич», «Лисоні вічне притяжіння», буклети «Володимир Савчак», «Дзвони Лисоні», Зборівська ЦДБ видала рекомендаційні списки «Чарівний світ мистецтва», «За здоровий спосіб життя», Кременецька ЦДБ – рекомендаційні списки «Книга на допомогу шкільній програмі», «По сторінках підручника історії», ЦДБ м. Тернополя – рекомендаційний список «50 кращих книг для читання у сімейному колі», Монастирська ЦДБ – бібліографічну довідку «Вірний син свого народу» до 145-річчя від дня народження М. Грушевського та ін.

З метою навчання учнів бібліотечно-бібліографічної грамотності, вихованню культури читання, майже у всіх бібліотеках області проводились бібліотечно-

бібліографічні заняття з учнями 1-9 класів. Крім теоретичних знань, на заняттях використовувались такі форми, як інтелектуальні турніри «Що? Де? Коли?», бібліографічні ігри «Книга – бібліотека – читач» (Теребовлянська ЦДБ), «На крутих віражах ДБА», «Таємниці країни Періодики» (Заліщицька ЦДБ), турнір знавців бібліографії цікаво пройшов у Тернопільській міській бібліотеці №4.

3.5. Організація роботи з користувачами в ТОВД

Просвітницька діяльність ТОВД у 2011 році відзначалась особливою активністю. Постійно в центрі уваги була робота з патріотичного, морально-правового, естетичного виховання читачів, активно проводилась робота з відродження сімейного читання.

Минулий рік був багатий на пам'ятні історичні та літературні дати, які знайшли відображення і в роботі нашої книгозбірні, зокрема було оформлено 68 книжково-ілюстративних виставок та полиць, організовано понад 70 масових заходів, які відвідало більше 4 500 дітей.

Формуванню національної свідомості, вихованню духовних і культурних цінностей маленьких громадян сприяли ряд заходів, запропонованих працівниками відділів обслуговування. Відзначаючи 20-річчя проголошення Незалежності України бібліотекою організовано такі заходи: у відділах обслуговування розгорнуто книжково-ілюстративні виставки «Всім серцем любіть Україну свою, – і вічні ми будемо з нею!» (ВО 1-4 кл.), «Україно, лагідна і мила, солов'їна спадщина моя» (ВО 5-9 кл.), учні 4 класів взяли участь у конкурсі малюнків «Це моя Україна, це моя Батьківщина», який був організований для читачів нашої бібліотеки і проходив з липня по вересень 2011 року. У своїх малюнках діти змалювали Україну такою, якою вони бачать її в майбутньому. Переможці отримали «Подяки» та подарунки. Для учнів 7-8 класів у ВО 5-11 кл. проведено тематичну годину «Державний прапор України – святиня нашого народу» з переглядом мультимедійної презентації.

До 450-ї річниці з часу українського перекладу Пересопницького Євангелія організовано книжково-ілюстративну виставку «Пересопницьке Євангеліє – видатна пам'ятка українського відродження».

Відзначаючи День Соборності України для учнів 3-х класів ЗОШ № 3 проведено годину історії «Моя Соборна Україна», працівники відділу обслуговування учнів 5-9 кл. організували книжково-ілюстративну виставку «Злука в ім'я Соборності».

Історія українського народу містить в собі багато героїчних подій, одна з них – героїчний подвиг юнаків, що полягли за незалежність молоді Української держави на станції Крути 29 січня 1918 року. Цій даті була присвячена виставка літератури та година пам'яті «Герої Крут – наша гордість і вічний біль». Учасники заходу познайомилися з подіями того дня, декламували вірші, приурочені пам'яті героїв, переглянули слайд-презентацію «Крути – наша слава, наша історія».

Багато трагедій пережив український народ, але страшнішого лиха ніж голод 1932-1933 років історія України не знає. Щоб не згасла пам'ять про ці події працівниками бібліотеки оформлено книжково-ілюстративну виставку «Чорна тінь голодомору» (ВО 1-4 кл.) та проведено урок-реквієм «Лиш пам'ять спомин береже»

з переглядом мультимедійної презентації «Розіп'ята душа на хресті всевишньої печалі» (ВО 5-9 кл., VM).

З нагоди 70-річчя початку Великої вітчизняної війни та Дня скорботи і вшанування жертв війни в Україні організовано книжково-ілюстративну виставку «Пам'ять серця, пам'ять сивини, пам'ять тих, хто не прийшов з війни» (ВО 5-9 кл.), а також проведено годину скорботи «Війна великим горем нам стала» для учнів 4 класу ТНВК№1.

Велика увага в роботі бібліотеки приділялась заходам на допомогу навчально-освітньому процесу, зокрема з метою знайомства наших читачів з видатними письменниками у бібліотеці протягом року організовано цикл книжкових виставок «Письменники – ювіляри 2011 року»:

- «В поколіннях я озвуся» (до 120-річчя від дня народження П. Г. Тичини);
- «Володимир Малик – майстер історичної прози» (до 90-річчя від дня народження В. Малика);
- «Я жива! Я буду вічно жити!» (до 140-річчя від дня народження Лесі Українки);
- «Любив Франко дітей без міри, до них мав серце дружнє, щире» (до 155-річчя від дня народження І. Я. Франка);
- «Майстер часу Іван Кочерга!» (до 130-річчя від дня народження);
- «Поет у багатьох вимірах» (до 75-річчя від дня народження І. Драча);
- «З вірою в любов і милосердя» (до 80-річчя від дня народження Григора Тютюнника).

З нагоди 130-ї річниці від дня народження Марійки Підгірянки у ВО 1-4 кл. відбулась година поезії «У Марійки Підгірянки мов із золота співанки». Відзначаючи 105 річницю з дня народження Оксани Іваненко, для учнів 4 класу проведено літературну годину «Слухайте мову матері-землі».

До 140-річчя від дня народження видатної української письменниці Лесі Українки, провели літературно-поетичний вечір «Чарівний світ поезії Лесі Українки». Під час заходу прозвучала поезія Лесі Українки, уривки з драми-феєрії «Лісова пісня». Крім того, учасники драматичного гуртка ЗОШ № 17 запропонували увазі присутніх міні-виставу в якій відтворили ніжне, але трагічне кохання Лесі Українки та Сергія Мержинського.

Відзначаючи День рідної мови бібліотекарі ВО 5-9 кл. організували книжково-ілюстративну виставку «Солов'їна, барвінкова – українська рідна мова», а у ВО 1-4 кл. відбувся літературний ранок «Любіть рідну мову, вивчайте, читайте, на світ весь безмежний її прославляйте». Під час заходу звучали пісні та вірші про рідну мову, діти співали свої улюблені колискові, відгадували загадки, розповідали прислів'я, приказки та легенди. Дізнатись про історію виникнення української писемності і мови учні 4 кл. ЗОШ № 24 мали змогу під час бесіди «Мова... Давнє джерело спілкування і натхнення», присвяченої дню української писемності і мови, цікавим було свято мови «До мови доторкнімось серцем», організоване працівниками ВО 5-9 кл.

Формування любові до України починається з любові до своєї малої батьківщини, тому велика увага приділялась заходам краєзнавчої та народознавчої

тематики. З історією та визначними місцями рідного краю читачів знайомила книжково-ілюстративна виставка «Краю мій, гордість моя – Тернопілля».

Багата тернопільська земля видатними письменниками, літературознавцями, художниками, народними умільцями, громадськими діячами, саме їм, відомим людям нашого краю було присвячено цикл книжкових виставок «Видатні люди нашого краю»:

- «Багатий пригодами світ Оксани Сенатович» (до 70-річчя від дня народження О.П. Сенатович);
- «Кожним прожитим днем стверджуюся» (до 55-річчя від дня народження П. І. Сороки);
- «Цілюща вода творчості» (до 70-річчя від дня народження В. Фольварочного);
- «Залишаю для вас...» (до 75-річчя від дня народження Б. Демкова);
- «Слово, повернуте на крилах журавлиних» (до дня народження Богдана Лепкого).

В рамках роботи клубу «Краєзнавець», який працює у ВО 5-9 кл., проведено ряд масових заходів: літературна година «Родом і серцем з Волині» до 80-річчя від дня народження Б. Харчука. Пізнавальним для читачів був урок-подорож «Шевченко і Тернопільщина», присвячений 165-й річниці з часу перебування Т. Г. Шевченка на Тернопільщині. Про досі невідомі факти з біографії видатного українця та про те, що пов'язувало його з нашим краєм розповів присутнім автор книги «Тарас Шевченко на Тернопільщині», директор художнього музею, мистецтвознавець, краєзнавець, Заслужений працівник культури України І. М. Дуда.

Великому Кобзареві була присвячена година поезії «Є в Шевченка народження дата – дати смерті в Шевченка нема», під час якої читачі ВО 1-4 кл. дізналися про творчу долю поета, переглянули слайд-презентацію за його малюнками. На завершення діти читали вірші тернопільських поетів про Тараса Шевченка.

Вшановуючи пам'ять про нашу землячку, дитячу письменницю і видатну громадську діячку краю Іванну Омелянівну Блажкевич та з нагоди відзначення 125-річчя від дня її народження у ВО 1-4 кл. відбулося літературне свято «Життя віддане Україні». Маленькі читачі, учні 2-А класу ТНВК №1, дізналися про діяльність людини, котра все своє життя присвятила Україні та її майбутньому – дітям. Присутні мали змогу почути спогади її землячки Надії Пенкної, яка особисто знала видатну діячку. Пані Надія продемонструвала копії фотографій та документів із музею І. Блажкевич, що знаходиться у її рідному селі Денисів Козівського району. На свято завітала і Лауреат літературно-мистецької премії ім. І. Блажкевич, відома тернопільська письменниця Богдана Дерій, яка також поділилася цікавими фактами з біографії Іванни Омелянівни. Своє слово сказали і діти, які вивчили вірші Іванни Блажкевич і з задоволенням декламували їх для усіх присутніх.

Однією з традиційних форм роботи бібліотеки є творчі зустрічі з цікавими людьми. З захопленням наші читачі взяли участь у презентації нової книги «Козацький скарб», авторами якої є наші краєни Ірина Мацько та Богдан Мельничук. П'ятикласникам ЗОШ №18 так сподобалась книга, що вони разом із своєю вчителькою української мови та літератури інсценізували один з розділів казки «Панські покої», чим дуже здивували авторів і в подарунок отримали «Козацький

скарб» з автографом Богдана Мельничука та ілюстратора цього видання Заслуженого художника України Петра Шпорчука. Учасників заходу також захопило майстерне виконання козацьких пісень Заслуженим артистом України Левком Корженевським під супровід кобзи – головної героїні казки.

За сприяння регіонального представника видавництва «Грані – Т» зі своїми книгами читачів нашої книгозбірні знайомили відомі сучасні письменники Іван Андрусяк (м. Київ), Андрій Бачинський (м. Львів). Цікавою для наших читачів була зустріч з львівською письменницею, Лауреатом II премії Всеукраїнського конкурсу на найкращі твори для дітей «Золотий лелека» 2008 року Наталкою Малетич. Авторка презентувала читачам свою книжку «Про Зайчика-Забудька та інші історії», героїв твору під час заходу малювала юна художниця, ілюстраторка цієї книги Вікторія Зубрицька (донька авторки) (ВО 5-9 кл.).

Ряд заходів проведено в рамках Національного проекту «Україна читає дітям». Зокрема, у ВО 5-9 кл. організовано творчу зустріч «Книги читати – усе знати» з поетесою, журналісткою, радіо- та телеведучою Наталею Лазукою, яка розповіла п'ятикласникам гімназії ім. І. Франка про професію журналіста, про свої творчі плани, читала поезію із своїх збірок «Ганець квітки» та «Кохання. Весна. Крапка. Net». Улюбленим сучасним письменником пані Наталі є І. Андрусяк, тож діти прослухали уривки з його твору «Стефа і її чакалка», які прочитала Наталя Лазука. Пізнавальною і цікавою для учнів-другокласників Школи мистецтв була зустріч з акторами Тернопільського обласного академічного театру актора і ляльки Ольгою Водюк та Ольгою Петришин, які поділилися з дітьми секретами акторської професії, розповіли про роль книги у їхньому житті, про те як вони використовують книгу у своїй роботі. На закінчення актриси в ролях озвучили уривок з улюбленої книги дитинства «Біда навчить» Лесі Українки.

Велика увага приділялась роботі вихованню у дітей доброти, милосердя, популяризації традицій нашого краю. З нагоди Дня Матері у ВО 5-9 кл. організовано виставку літератури «Мати – символ життя на землі». Надовго запам'яталася учням 1-Б класу ЗОШ № 6 та їхнім матерям година доброти «Матусю, моя дорогенька, це свято даруєм тобі». Під час заходу діти розповідали вірші, співали пісні, в яких звучали ніжні і теплі слова про їхніх матерей. Розчуленим мамам діти подарували святковий настрій та букети весняних квітів.

Розуміючи важливість відродження сімейного читання працівники бібліотеки організовували заходи, на які запрошували не тільки читачів-дітей, а і їх батьків, бабусь, дідусів. Зокрема, до Дня людей похилого віку спільно з класоводом та учнями 2-Б класу ЗОШ № 24 проведено родинне свято «Любов'ю Вашою зігріта, земля теплішою стає». На свято діти запросили своїх бабусь, для яких підготували художні номери, намалювали їхні портрети, а бабусі взяли активну участь у вікторинах та конкурсах. Зал прикрасили роботами бабусь «Наші бабусі – на всі руки майстрині»: вишивки, в'язані вироби, мальовані картини, вироби з бісеру. На завершення свята учасники та гості пригощалися короваєм і солодощами, які приготували бабусі. Популяризації сімейного читання сприяли матеріали зібрані у куточку для батьків «Будьте уважні, мамо і татку, кожна дитина – це ангелятко», (ВО 1-4 кл.). Зручне розташування, оформлення та поповнення куточка не лише

новими книгами з питань виховання дітей, а також добірками з газет та журналів привертали увагу як батьків наших читачів, так і вчителів та вихователів.

Зимовий цикл свят є найбільш популярним і очікуваним в Україні, особливо серед дітей. З метою ознайомлення читачів з історією та традиціями проведення новорічно-рідвяних святкувань у ВО 1-4 кл. проведено народознавчу мандрівку «Калейдоскоп Рідвяних свят». З нагоди свята Воскресіння Господнього читачі ВО 1-4 кл. відвідали годину народознавства «Чому на Землі так святково сьогодні, бо з неба зійшло Воскресіння Господнє», під час якої стали учасниками майстер-класу «Великодні витинанки від Марти Чопик».

Під час народознавчої години «Золоті ключі Покрови» учні 6-В класу Української гімназії ім. І. Франка дізнались про походження свята Покрови Пресвятої Богородиці та традиції його святкування. Традиційно з нагоди Свята Миколая у відділі ВО 1-4 кл. відбулося святкове дійство «Йде з гостинцями дарами Преподобний Миколай».

Заходи з морально-правового виховання школярів проводилась згідно програми «...І діти мають права» (ВО 1-4 кл.) та плану роботи клубу «Правознавець» (ВО 5-9 кл.). Зокрема, до Дня захисту прав дитини у ВО 1-4 кл. оформлено книжково-ілюстративну виставку «Щоб сонцю і квітам всміхалися діти», з учнями 4 класу ЗОШ № 4 проведено морально-правову гру «Вчись бути громадянином», під час якої юні читачі дізналися про свої права, навчилися відрізняти права від обов'язків, а також жваво обговорювали казки в яких були порушені права їх героїв, а саме «Казка про царя Салтана» О. Пушкіна, «Снігова королева» Г.К. Андерсена, «Малюк і Карлсон» А. Ліндгрена, «Попелюшка» Ш. Перро та ін. До міжнародного Дня прав людини працівниками ВО 5-9 кл. розгорнуто книжкову виставку «Я маю право... Кожна людина має право». В рамках роботи клубу «Правознавець» організовано круглий стіл «Твоя відповідальність перед законом», юридичний калейдоскоп «Знати, щоб не оступитися». Під час цих заходів читачі-старшокласники мали змогу поспілкуватися з провідним спеціалістом головного управління юстиції у Тернопільській області Галиною Нестор, оперуповноваженим з відділу кримінальної міліції у справах неповнолітніх Андрієм Косинським та ін. З нагоди відзначення Міжнародного дня толерантності з учнями 7 класу проведено годину спілкування «Толерантність врятує світ», під час якої присутні пройшли тест «Чи терпимі Ви?» та пограли в ситуативну гру «Як проявити толерантність?».

Перше знайомство дитини з книгою та бібліотекою – справжнє свято, цікаве і казкове. У ВО 1-4 кл. таке знайомство розпочинається посвятою у читачі «Здрастуй, здрастуй, дім книжковий». Це дійство розпочинають казкові герої, які за допомогою активних ігор знайомлять маленьких читачів з правилами користування книгами у бібліотеці. Після складних випробувань (конкурсів, вікторин) Королева Книга надає діткам право користуватися скарбами її Книжкового королівства, а Червона Шапочка та хлопчик-Читайлик вручають новим читачам емблему «Читач обласної бібліотеки для дітей 2011» та «Обіцянку юного читача».

Традиційним у нашій бібліотеці є відзначення Всеукраїнського Тижня дитячого читання, в рамках якого для учнів 6 класу Української гімназії ім. І. Франка проведено свято книги «У пошуках чарівного Книгограда», молодші школярі прослухали бесіду «Почути голос книги», взяли участь в літературній вікторині «Чи

уважний ти читач?». Найуважніші читачі отримали заохочувальні призи. Завершенням святкування Тижня книги було підведення підсумків обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач – 2011». *(Детальніше у розділі 6. Науково-методична робота)*

В рамках Всеукраїнського фестивалю видавців «Джура-фест» працівниками нашої книгозбірні були організовані зустрічі з письменниками Тернопілля та інших регіонів України, зокрема: поетесою, перекладачем, журналістом, членом НСПУ Наталкою Позняк (М. Київ), львівською письменницею Евою Гатою (ВО 5-9 кл), київським поетом Романом Скибою, членом Національної спілки письменників України Марією Чумарною, дитячими письменницями нашого краю Вірою Пароною та Лесею Вознюк (ВО 1-4 кл.), художницею-ілюстраторкою пластиліном Ганною Осадко (ВМ), котрі презентували нашим читачам свої творчі доробки.

Формуванню екологічної культури у дітей і підлітків, бережливому ставленню до навколишнього середовища сприяли заходи природничої тематики. Вже понад п'ять років у ВО 1-4 кл. діє програма «Мову рідної природи розуміти серцем вчись», згідно якої працівниками відділу проведено екологічний брейн-ринг «Увійди в природу другом», літературну вікторину «Лабіринтами рослинного світу», екологічну годину «Природа наша втіха, тож хай вона не знає лиха», краєзнавчий екскурс «Весняна подорож рідним краєм», оформлено книжково-ілюстративну виставку «Вклоняємось твоїй красі, природо», а також цикл книжкових виставок за порами року: «Весна прийшла на землю знову – чарівна, дивна, запашна», «Хто не любить літо? Літо люблять всі!», «Осінь барвіста, щедра і мила знов урожаєм всіх пригостила», «Ой зима, зима, зима! Веселіш пори нема». Відзначаючи 25-річчя Чорнобильської трагедії у ВО 5-9 кл. проведено вечір скорботи «Прислухайся... то дзвони лиха» під час якого ліквідатор наслідків аварії на ЧАЕС, голова Асоціації «Чорнобиль» в Тернопільській області Зиновій Бичка розповів про події, що відбувалися на атомній станції у 1986 році, про людей, які брали участь у ліквідації аварії, ризикуючи власним життям. Присутні переглянули слайд-презентацію «Чорнобиль – наш біль», а також хвилиною мовчання вшанували пам'ять всіх, хто загинув внаслідок аварії на ЧАЕС.

Безцінний і найдорожчий скарб, який має людина – це здоров'я. Щоб допомогти майбутнім поколінням зберегти цей скарб протягом усього життя у бібліотеці розроблена програма «Наше здоров'я в наших руках». До Всесвітнього Дня здоров'я у ВО 1-4 класів організовано валеохвилинку «Здоровим бути модно». Лікар Центру здоров'я пані Галина Зот розповіла діткам про правила здорового способу життя та особистої гігієни, а студенти-волонтери грали з ними рухливі ігри. Щоб нагадати маленьким читачам правила дорожнього руху організовано годину безпеки «Безпечна дорога до школи». Працівники відділу обслуговування учнів 5-9 класів провели годину здоров'я «Обери життя без шкідливих звичок», під час якої лікар Центру здоров'я Андрій Зарусінський розповів учням 8-В класу ЗОШ №3 про шкідливий вплив куріння, алкоголю та наркотиків на здоров'я підлітків.

До Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом організовано годину милосердя «Не залишимося байдужими» спільно з працівниками та волонтерами обласної організації Товариства Червоного хреста. Під час заходу присутні дізнались про

ВІЛ-інфекцію та шляхи її розповсюдження, переглянули мультимедійну презентацію «Свічкова хода», а також взяли участь в рольовій грі «Моє ставлення до друга, який ВІЛ-інфікований».

Пропагуючи літературу з питань мистецтва, бібліотекарі намагались розкрити перед читачами чарівний світ мистецтва, показати різноманіття його жанрів.

З цією метою у відділі розгорнуто такі книжково-ілюстративні виставки:

- «Світоч європейської музики» (до 225-річчя від дня народження В. А. Моцарта);
- «Невтомний трудівник театру і кіно» (до 70-річчя від дня народження актора Б.С. Ступки);
- «Легенда українського кіно» (до 70-річчя від дня народження українського кіноактора І. В. Миколайчика);
- «Живе і відкрите минуле» (до Міжнародного дня музеїв);
- «Світові шедеври мистецтва»;
- «Сім чудес світу і не тільки».

В творчій галереї «Безмежна краса фантазій» експонувались виставки творчих робіт наших читачів, зокрема:

- «Я читаю і малюю» до Дня захисту дітей (виставка малюнків вихованців профспілкової школи мистецтв);
- «Чарівний світ долоньок» (виставка робіт учасників гуртка «Чарівні пальчики» ТНВК з поглибленим вивченням економіки);
- «Щоби ручки не скучали, ми журнал Умійко взяли» (виставка робіт учасників гуртка «Чарівні пальчики» ТНВК з поглибленим вивченням економіки);

Відділом мистецтв проведено ряд масових заходів, з популяризації українського та світового мистецтва, зокрема: мистецький вернісаж «Шепіт вітру, підслуханий пензлем», присвячений 170-річчю від дня народження живописця-пейзажиста А. Ш. Куїнджі, мистецька година «У бронзі, граніті, пам'я ті народній» до 150-річчя з дня перепоховання Т. Г. Шевченка на Чернечій горі. У відділі стало традицією проводити віртуальні подорожі. Під час слайд-екскурсу «Писанкові очі Всесвіту», читачі відвідали світлицю, де зберігаються писанки не тільки майстрів з України, а й з інших країн. Їхній увазі була запропонована мультимедійна презентація до єдиного музею писанкового розпису в місті Коломия. Не менш цікавою для наших читачів була віртуальна зустріч «Coffi-art», присвячена творчості американської художниці, основоположниці малювання кавою Карен Еланд. Усі ми живемо у світі, де без перебільшення, каву можна назвати найпопулярнішим напоєм. Але є люди, які не тільки насолоджуються його чудовим смаком, але за допомогою кави створюють шедеври мистецтва. Саме до таких людей належить Карен Еланд. Її картини – це копії робіт майстрів світового рівня, виконані кавою. Помилуватися кавовими полотнами, а також скуштувати запашного напою мали змогу усі, хто завітав до Арт-кафе. Насолода прекрасним відбувалась в затишній атмосфері з гіркуватим присмаком кави.

Під час Тижня дитячого читання відвідувачі відділу мистецтв здійснили віртуальну мандрівку «Книжковий арт» та ознайомились з роботами майстрів «книжкової скульптури» Майклом Стілкі, Роберта Те, Джулії Фелд, Братана Детмера, Сью Блеквел, які дають книгам друге життя, перетворивши їх на витвори мистецтва.

Заслуговує уваги музична мандрівка «З гітарою навколо світу», впродовж якої присутні мали змогу віртуально побувати в країнах, де вперше з'явилась гітара, а також послухати чарівну музику у виконанні ансамблю гітаристів «Веселі нотки» центру дитячої і юнацької творчості.

Захоплюючою була інтелектуальна гра для учнів 6-х класів «Цей багатобарвний світ мистецтва». На ігровому полі у вигляді блакитного неба з веселим сонечком три команди хлопчиків і дівчаток жваво та весело змагались за право стати кращим мистецтвознавцем.

Юні красзнавці здійснили відеомандрівку рідним краєм під назвою «Сакральні пам'ятки Тернопілля». Читачі відділу мистецтв мали змогу познайомитись з відомими творчими людьми краю, а саме: членом Національної спілки архітекторів України Михайлом Кичко, який створив проекти багатьох будівель у нашому місті, зокрема він є автором проекту за яким збудована церква Успіння Пресвятої Богородиці, споруди у якій знаходиться видавництво «Збруч» та інші. На піднесеній ноті пройшла зустріч з юною співачкою нашого міста Олесею Малою. Своєю піснею Олеся ніби доторкнулася до потаємних куточків душі кожного з присутніх.

3.6. Програмно-проектна діяльність бібліотеки

Значна частина роботи з користувачами проводилась згідно розроблених програм :

- «...І діти мають права» (ВО 1-4 кл., ВО 5-11 кл.);
- «Наше здоров'я в наших руках» (ВО 1-4 кл., ВО 5-11 кл.);
- «Мову рідної природи розуміти серцем вчись» (ВО 1-4 кл.);
- «Творімо милосердя разом» (ВО 5-11 кл.).

(детальніше про заходи в рамках програм у розділі 3.5. Організація роботи з користувачами)

- «Інноваційні послуги для дітей»

Наприкінці 2011 року проект Тернопільської обласної бібліотеки для дітей «Інноваційні послуги для дітей» отримав перемогу у конкурсі оголошеному програмою «Бібліоміст».

Проект передбачає надання інноваційних послуг для найменших користувачів бібліотеки. Він розрахований на дітей дошкільного віку (від 1 до 6 років) та учнів молодшого шкільного віку (від 6 до 10 років). У проекті передбачено створення «Бібліомістечка» - інтерактивної зони для розваг, де діти разом з батьками знайомляться з книгою та розвивають уяву через гру. Завітавши до «Бібліомістечка» відвідувачі побувають у «Казковому дворі», «Кварталі Розумників» на «Ігровому майдані», з якого можна буде потрапити до дитячого «Інтернет-куточку», у майстерню «Умілі ручки» та на «Будмайданчик». Естетично оформлені вказівники допоможуть дітям і дорослим знайти дорогу до кварталів, майданчиків та майстерень.

Враховуючи те, що ключем до успішного розумового і фізичного розвитку малюка є дорослі, значна увага буде приділена інтерактивним тренінгам для тих, хто займається вихованням дітей (батьки, опікуни, вихователі, вчителі, дитячі бібліотекарі). Крім того, спільні заняття для дітей з батьками, спільні читання книг,

спільні розвиваючі, пізнавальні, рольові ігри сприятимуть більш активному інтелектуальному розвитку малюків, адже метою бібліотекарів, що працюють з найменшими користувачами, є підказати батькам шляхи майбутнього успіху їхніх дітей.

4. Рекламно-інформаційні заходи

З метою ознайомлення користувачів з асортиментом послуг, які надає бібліотека, працівниками книгозбірні проведено 28 екскурсій для читачів-дітей та 5 екскурсій для студентів Тернопільського педагогічного університету (3) і Тербовлянського вищого училища культури (2).

Протягом року обласна бібліотека співпрацювала з багатьма установами та громадськими організаціями: загальноосвітніми, дошкільними закладами, музичною школою №1, профспілковою школою мистецтв, центром дитячої та юнацької творчості, музичним училищем ім. Соломії Крушельницької, обласна організація Національної Спілки письменників України, Тернопільським академічним драматичним театром ім. Т.Г. Шевченка, Тернопільським академічним театром актора і ляльки, місцевими видавництвами «Навчальна книга «Богдан», «Джура», «Підручники і посібники», Обласною організацією Товариства Червоного Хреста, Центром Здоров'я.

Висвітлювалась робота книгозбірні у ЗМІ. Протягом року здійснено 14 репортажів на радіо та телебаченні, опубліковано 19 заміток на сторінках місцевої преси та 5 в Інтернет-газетах.

З нагоди відзначення Всеукраїнського дня бібліотек організовано День відкритих дверей «Бібліотека запрошує», акції «Подаруй бібліотеці книгу», «Безкоштовний запис до бібліотеки», Тиждень повернутої книги «З далеких мандрів книга повернулась», відкрито книжково-ілюстративну виставку «Бібліотека – скарбниця мудрості»

Іntenсивно розвивався сайт бібліотеки. Постійно проводилось оновлення інформації, створення нових сторінок, рубрик, що дозволило вивести сайт книгозбірні на високу рейтингову позицію відвідуваності сайтів України.

5. Використання Інтернет-технологій

Протягом 2011 року постійно проводилась модернізація веб-сайту бібліотеки. Сайт нашої бібліотеки був учасником Всеукраїнського конкурсу бібліотечних Інтернет-сайтів 2011. Переможцем він не став, про те, участь у ньому сприяла активізації роботи з наповнення розділів цікавою інформацією, створенню нових розділів та нових рубрик. Якщо мандрувати сайтом ТОБД, то варто звернути увагу на новий розділ «Для дітей», який працює як окремий сайт відділу обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів та містить рубрики що допоможуть дітям

розважитись, перевірити свої розумові та творчі здібності, а саме: «Казочки», «Мультфільми», «Смачні сторінки», «Цікавинки», «Для умілих рук», «Ігри для дітей», «Флеш-розмальовки», «Онлайн-кросворди», а також інформацію про заходи що проводяться для найменших читачів.

Розширилося наповнення розділу «Мій рідний край», який містить рубрики «Наш край Тернопільщина» та «Мое місто». У минулому році розділ поповнився такими підрубриками: «Замки та палаци Тернопільщини», «Славетні земляки», «Карта міста Тернополя», «Походження назв вулиць», «Пам'ятники», що дає можливість відвідувачам сайту мандрувати визначними місцями Тернопілля та знайомитись з відомими людьми краю.

Розділ про «Про нас», поповнився новими сторінками у рубриці «Відділи бібліотеки», де наші відвідувачі можуть познайомитись з роботою кожного відділу. Зокрема, працівники відділу комплектування та обробки документів на своїй сторінці відкрили підрубрики: «Наші партнери», «Бібліотека вдячна», «Періодичні видання для дітей», «Зведений каталог періодичних видань обласних бібліотек». ВКОД має свою електронну адресу todbcompl@ukr.net.

Звертаємо увагу бібліотекарів, вчителів та вихователів на розділ «Скарбничка методиста», яка містить всю необхідну інформацію з питань методичної роботи.

Розділ «Бібліотечні проекти» знайомить з проектами та Інтернет-проектами над якими працює книгозбірня:

- «Книга тижня»;
- «Улюблена книга відомих тернополян»;
- «Письменники-ювіляри».
- «Інноваційні послуги для дітей»;
- «Літературна карта Тернопілля»

Рубрики «Наші читачі», «Нові надходження», «Передплата», «Радимо прочитати», «Автор дарує книгу» користувачі знайдуть у розділі «Книгоманія». Інформація про видавничу продукцію розміщена у розділі «Видавнича діяльність».

З метою відображення різних аспектів діяльності відділу мистецтв створений інформаційний блог «Багатобарвний світ мистецтва».

Познайомитись з наповненням блогу можна в мережі Інтернет за адресою

<http://art-departament.blogstop.com>

6. Науково-методична робота

Методична діяльність бібліотеки була спрямована на підвищення ролі ЦБД, як методичних центрів з питань дитячого читання та удосконалення фахового рівня бібліотекарів.

З цією метою на базі ТОБД та інших бібліотек було проведено ряд навчальних заходів, зокрема:

- Обласний семінар директорів ЦБС (спільно з ТОУНБ) «Бібліотечний простір: медіа, інформація, культура», під час якого учасникам надана консультація «Дитяча бібліотека сьогодні – база розвитку інноваційного мислення»;
- Навчання шкільних бібліотекарів області на тему «Проектно-програмна діяльність бібліотек»;

- Обласний семінар для завідуючих міськими бібліотеками для дітей «Розвиток сімейного читання як один з аспектів формування майбутнього читача». Фахівцями ТОБД були запропоновані консультації з актуальних питань: «Взаємодія дитячої бібліотеки та сім'ї в просуванні читання», «Виховання духовності у читачів дітей на традиціях сімейного читання». Присутнім також презентували електронні проекти «Абетка для батьків», «Наші славетні земляки», «Літературна карта Тернопілля». Важливі питання учасники обговорили під час круглого стола «Сімейне читання в умовах розвитку інформаційних технологій».

Протягом звітнього року бібліотекарі ТОБД мали змогу підвищувати свій фаховий рівень, беручи участь у таких заходах:

- Всеукраїнська науково-практична конференція директорів обласних бібліотек для дітей;
- День спеціаліста «Інформаційні послуги як інструмент бібліотечного маркетингу» для бібліотекарів різних видів бібліотек, який відбувся на базі бібліотеки Тернопільського національного економічного університету;
- Навчання завідуючих методичними відділами ЦБС на базі Під волочиської ЦБС: «Бібліотека, як середовище для розвитку дитини»;
- Дводенний тренінг «Розробка навчальних програм та матеріалів» для переможців конкурсу програми «Бібліоміст» «Навчально-інноваційні бібліотеки» У навчанні, яке проводилось у м. Києві в приміщенні офісу Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) взяли участь 5 працівників бібліотеки.
- Триденний тренінг «Веб-технології на допомогу бібліотекарю: професійний пошук, використання веб. 2.0», який проходив на базі обласної бібліотеки для молоді, який відвідали 8 бібліотекарів нашої книгозбірні.

З метою обстеження готовності закладів культури до роботи в осінньо-зимовий період здійснено виїзди до бібліотек Збараської та Ланівецької ЦБС.

Важливим напрямком методичної роботи є підготовка і розповсюдження методичних матеріалів на допомогу організації бібліотечного обслуговування дітей. Протягом 2011 року відділами бібліотеки видано 15 назв методично-бібліографічних видань (*детальніше див. у додатку*).

Чимало зусиль обласної методичної служби було спрямовано на проведення Всеукраїнських заходів:

- Всеукраїнського Тижня дитячого читання (*Детальніше у розділі 3.5*)
- Всеукраїнського фестивалю видавців «Джура-фест» у місті Тернополі (*Детальніше у розділі 3.5*)
- Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач України – 2011». В читальній залі ТОБД зібралось 11 учасників обласного туру конкурсу «Найкращий читач України-2011». Переможці з різних районів гідно презентували себе і свої літературні та мистецькі вподобання, а також взяли участь у літературній вікторині, веселих конкурсах та розвагах. Рухливі, пізнавальні ігри з дітьми проводили студенти-волонтери Тернопільського педагогічного університету. Після презентацій книг, підсумків вікторини і оцінки читацьких щоденників журі, до складу якого крім бібліотечних фахівців увійшли голова обласної організації Національної

спілки письменників України Євген Безкоровайний та представник обласної організації Товариства Червоного Хреста Марія Кокіс, визначило двох переможців. Представляти нашу область на Форумі видавців у Львові випала честь учневі 7 класу ЗОШ № 17 Віктору Рудаку, якому дуже подобається творчість Володимира Вихруща, хлопець неодноразово брав участь у заходах, присвячених нашому талановитому землякові та учениці 6 класу ЗОШ № 15 Мар'яні Когут, її зацікавленість творами Лесі Українки і майстерна репрезентація творчості цієї письменниці вразили всіх присутніх.

Всі учасники конкурсу отримали дипломи Форуму видавців та Обласної бібліотеки для дітей «Найкращий читач Тернопільської області – 2011», а завдяки підтримці обласної організації Товариства Червоного Хреста ще й цінні подарунки.

На завершення конкурсу директор ТОБД Надія Новіцька вручила нагороди кращим координаторам та організаторам II етапу конкурсу Качалубі Т. М. (зав. бібліотекою для дітей № 3 м. Тернополя) та Лукасевич О.М. (зав. бібліотекою для дітей смт. Підволочиська).

Велика увага протягом звітного року приділялась дозвіллю наших відвідувачів, особливо під час літніх канікул. Впродовж трьох місяців з червня по серпень серед читачів бібліотеки проходив фестиваль «Літні читання – 2011». У залах бібліотеки організовувались книжкові виставки з циклу «Літо і книга»:

- «З книгою на канікулах сумувати ніколи» (ВО 1-4 кл.);
- «Літо, журнали і я – друзі» (ВО 1-4 кл.);
- «Що читають твої ровесники» (ВО 1-4 кл.);
- «Кожна пригода – до роздумів нагода» (ВО 5-9 кл.);
- «Читаємо на канікулах» (ВО 5-9 кл.).

Найцікавішими заходами стали:

- літературний хіт-парад «Книга літа 2011»;
- літературний марафон «Душу зцілює добро і слово»;
- гра-вікторина «Що б я показав другові у своєму місті»

Впродовж літніх читань наші читачі та їх батьки приймали участь в експрес-опитуваннях, інтерв'ю, серед яких: «Найкраща книга для сімейного читання», «Назвіть найрейтинговішу бібліотеку міста для вашої дитини». Тішить те, що під час проведення «Літніх читань 2011» були об'єднані зусилля інших організацій: обласної організації Товариства Червоного хреста, обласної організації спілки письменників України, книжкових видавництв «Навчальна книга – Богдан», «Джура», обласної експериментальної школи мистецтв. Підсумки «Літніх читань 2011» підведено напередодні професійного свята – Всеукраїнського дня бібліотек. Найактивніші читачі були нагороджені дирекцією ТОБД та видавництвом «Джура» і отримали дипломи та книги в дарунок.

6.1. Методична робота в бібліотеках області

В області функціонує 17 центральних районних бібліотек для дітей та 1 міська центральна бібліотека для дітей, а також 808 сільських та понад 640 шкільних бібліотек, які обслуговують дітей

Головною метою методичної діяльності центральних районних бібліотек для дітей було координування роботи, надання кваліфікованої допомоги сільським бібліотекарям з питань організації дитячого читання. З метою надання практичної допомоги з різних питань (аналізу їхньої діяльності, впорядкування бібліотечних фондів, переобліку фондів, передачі бібліотек та ін.) протягом року працівниками ЦДБ області у сільські бібліотеки здійснено більше як 320 виїздів. Для підвищення фахового рівня сільських бібліотекарів було проведено комплекс різноманітних навчальних заходів, серед яких тренінги, семінари-практикуми: «Діти, книга, читання: пошук нових можливостей, ідей, інноваційних підходів» (Зборівська ЦБД), «Бібліотека для дітей-осередок духовності» (Чортківська ЦБД), «Бібліотека – на допомогу формуванню та популяризації правових знань у користувачів-дітей» (Заліщицька ЦБД), «Сучасні тенденції та оновлення системи обслуговування користувачів-дітей» (Підволочиська ЦБД), «Розвиток сімейного читання як один із аспектів формування майбутнього читача» (Теребовлянська ЦБД). Бучацька ЦБД для працівників сільських бібліотек-філій, які надають комп'ютерні послуги дітям, провела тренінг «Веб 2.0. – технології в роботі бібліотекаря».

Позитивним елементом проведення семінарів є те, що базами навчання стають кращі бібліотеки-філії ЦБС. Зокрема, Шумська ЦБД провела навчання для бібліотекарів на базі сільської бібліотеки-філії села Великі Дедеркали, Ланівецька ЦБД – на базі бібліотеки-філії села Борсуки, Велико-Бірківська ЦБД Тернопільського району – на базі бібліотеки села Біла.

Всього протягом року було проведено більше 35 заходів з навчання бібліотекарів сільських бібліотек-філій ЦБС, шкільних бібліотекарів області.

Інформація про проведення семінарів, стажувань, практикумів постійно друкується на шпальтах районних газет, на веб-сайтах ЦБ, тощо. Найбільше заміток надруковано Чортківською ЦБД, Монастириською ЦБД, Заліщицькою ЦБД, Зборівською, Тернопільською районною ЦБД та іншими.

Бібліотеками для дітей, як методичними центрами з організації обслуговування користувачів-дітей було підготовлено ряд методичних рекомендацій, порад, сценаріїв на допомогу сільським та шкільним бібліотекарям області:

- «З мамою і татом – до бібліотеки» (Методичні поради з організації сімейного читання) (Заліщицька ЦБД);
- «Від творчих пошуків – до творчих здобутків» (З досвіду роботи бібліотеки-філії с. Велика Лука по впровадженню інноваційних форм роботи) (Велико-Бірківська ЦБД Тернопільського району);
- «Робота з літературою по шкільній програмі» (методичні рекомендації) (Теребовлянська ЦДБ);
- «Нові імена в сучасній дитячій літературі» (На допомогу культурно-просвітницькій роботі бібліотек-філій) (Бучацька ЦДБ);
- «Незгасна зоря України» (Сценарій проведення години творчості, присвяченої 140-річчю від дня народження української письменниці Лесі Українки) (Шумська ЦБД);
- «О, рідна мовонька, о мово! В тобі від Бога кожне слово» (методичні поради з проведення літературно-поетичного ранку) (Монастириська ЦБД).

Найбільш резонансними бібліотечними заходами 2011 року на Тернопіллі стали:

Перший бібліотечний фестиваль «Бібліофест» та літературний конкурс для читачів молодшого шкільного віку «Читайлик – 2011».

Бібліотечний фестиваль «Бібліофест» організований за ініціативи тернопільського міського управління культури та бібліотек Тернопільської ЦБС, проходив він у грудні 2011 року. Хол Українського дому «Перемога», в якому відбувся фестиваль, наповнився дитячим сміхом, піснями, танцями, словами подяки, солодкими подарунками. Кожна бібліотека запропонувала відвідувачам фестивалю майстер-класи з виготовлення витинанок, ялинкових прикрас, різдвяних янголів...

Стенд кожної бібліотеки був унікальним. Наприклад працівники бібліотеки №1 представили:

- виставку «Родинне дерево Читайлика» (читали бабусі, читали батьки, читають брати і сестрички – читаю і я»;
- міні-проект «Рукописна книга-велетень» (бібліотека для дітей №1). Цей проект має на меті залучення молодших школярів до створення рукотворної книги, зацікавити дітей процесом творення та оформлення книги;
- скрепбук (декоративний альбом) «Коло друзів центральної бібліотеки для дітей», виготовлений працівниками бібліотеки спільно з майстром декоративно-прикладного мистецтва Тернопільщини Зоєю Кульчицькою;
- віршоване привітання наймолодших членів клубу «Родинна світлиця», почесним членом якого є письменниця, фотохудожниця, журналіст Валентина Семеняк-Штангей.

Бібліотека №2 створила міні-галерею світлин подій, які відбувалися в книгозбірні за останній рік: постановка музичної казки «Колобок», презентації нових книг, прийом гостей фестивалю «Джура-фест – 20112, майстер-класи з декорування свічок та виготовлення художньої витинанки.

На фестиваль «Бібліофест» завітали відомі письменники Тернопільського краю, зокрема: Євген Безкоровайний, Богдан Мельничук, Ірина Мацько та ін. Подарунки кращим читачам, почесні грамоти за співпрацю з бібліотеками письменникам, креативи, пісні і танці – це було справді свято.

Інформація про захід висвітлена на сайті Тернопільської міської ради, на шпальтах місцевої преси та на блозі Тернопільської міської ЦБС.

Копичинецька міська бібліотека для дітей, в рамках програми «Традиції та інновації в обслуговуванні читачів молодшого шкільного віку» провела конкурс «Читайлик – 2011» (найкращий читач Копичинецької міської бібліотеки для дітей). Конкурс проводиться уже вчетверте. Під час заключного етапу конкурсу меценатами виділено 200 гривень для нагородження переможців конкурсу «Читайлик – 2011». Густинська районна державна адміністрація, районна рада та районний відділ культури подарували бібліотеці книги та нагородили грамотами учасників, а також забезпечили поїзду дітей-переможців на II фестиваль видавців «Джура-фест» у м. Тернополі.

Фіналом проведення конкурсу «Читайлик – 2011» на Гусятинщині стала акція «Подаруй дитині книжку», яку оголосила Тернопільська обласна Рада. В акції взяли участь – дитяча бібліотека, окремі читачі бібліотеки, педагоги та учні ЗОШ №1,

ЗОШ №2 м. Копичинці, бібліотека для дорослих, музей театрального мистецтва. Під час акції було зібрано 335 книг, які передані для шкіл-інтернатів Тернопільської області.

Незважаючи на проблеми бібліотечної галузі в нашій області є і позитивні моменти. Бібліотеки для дітей постійно ведуть пошук позабюджетного фінансування, займаючись проектною, грантовою та фандрейзинговою діяльністю.

Зокрема, завдяки участі у програмі «Бібліоміст» свою технічну базу поповнили:

- Теремовлянська ЦБД – 3 (комп'ютери);
- Монастириська ЦБД – 6 (комп'ютерів).

Всього комп'ютеризовано 11 районних та 7 міських бібліотек, які мають 33 комп'ютери, 28 одиниць копіювально-розмножувальної техніки, 25 одиниць мультимедійного обладнання, 11 електронних адрес, в тому числі 26 комп'ютерів мають доступ до мережі Інтернет.

6.2. Соціологічна робота

Обласна бібліотека для дітей постійно приймає участь у Всеукраїнських та регіональних соціологічних дослідженнях, що проводяться серед читачів-дітей та бібліотекарів області. У 2011 році працівниками бібліотеки проведено ряд анкетувань та опитувань, зокрема:

1. Всеукраїнське соціологічне дослідження «Краща книга року – 2011». Анкетування проводилось серед учнів 5-9 класів обласної бібліотеки для дітей. В ньому взяли участь 100 респондентів, в тому числі бібліотекарі-експерти. Серед дітей найпопулярнішими стали такі книги:

- «Дивовижні пригоди у лісовій школі» Всеволода Нестайка;
- «Робінзон Крузо» Даніеля Дефо»
- «Маруся Чурай» Ліни Костенко.

Серед бібліотекарів найбільш популярними є книги:

- «Дві хвилини правди» Ірен Роздобутько;
- «Залюблені в сонце» С Процюка;
- «На коні і під конем» Олександра Дімарова.

2. Анкетування бібліотекарів «Бібліотека – сім'я: шляхи взаємодії та співпраці».

Респондентами цього анкетування стали бібліотекарі міських бібліотек для дітей. Серед питань анкети, на які запропоновано відповісти учасникам були такі: «Що, на вашу думку, впливає на організацію сімейного читання?», «Ваші пропозиції щодо підвищення ролі книги у сімейному вихованні». Майже усі 20 респондентів відповіли, що для сімейного читання особливо важливе значення має ставлення батьків до книги, а також тісна взаємодія з бібліотекою та вдало підібрана література. Підкреслювалась важлива роль (70 % респондентів) особистості та професійних якостей бібліотекаря у підвищенні рівня сімейного читання та залученні до нього нових сімей. 50 % опитаних висловили думку про те, що книга для сімейного читання має бути високоморальною, 25% схилиються до думки, що книга повинна формувати власні ідеали, виховувати підрастаюче покоління на пізнанні навколишнього світу і самого себе. Майже 90% респондентів

відзначили, що література з розвитку дитини, етики, про дружбу та добро повинна складати левову частину книг, рекомендованих для сімейного читання. Пропонується, щоб бібліотека для дітей взяла на себе координуючу роль у популяризації книг для читання в сімейному колі.

3. Експрес-опитування «Літературне краєзнавство: фонди та читацькі запити» проведено відділом довідково-бібліографічної та інформаційної роботи спільно з відділом обслуговування учнів 5-9 кл. В ході опитування проаналізовано 30 анкет, заповнених читачами-учнями 7-9 класів. Наявність в нашій бібліотеці літератури про рідний край задовольняє дві третини опитаних (66,7 %). Відповідаючи на запитання «Книги яких тернопільських письменників ви читали?» найчастіше називали такі відомі імена, як Б. Лепкий, А. Чайківський, Б. Бастюк, Є. Дудар, Л. Крупа, Б. Мельничук, Г. Костів-Гуска. Зустрічі з видатними людьми краю учасники опитування відвідують в основному раз у півроку (82% усіх опитаних). Довідковими виданнями про область, край, місто користується майже половина учнів (47%). На жаль, краєзнавчою картотекою для пошуку інформації користуються менше третини опитаних або 27%. Аналіз експрес-опитування показав, що читацькі запити користувачів бібліотеки з питань літературного краєзнавства задовільняються наявним фондом видань, а також те, що більше уваги необхідно звертати на популяризацію краєзнавчої картотеки.

4. Експрес-опитування «Книги – мої друзі» проведено працівниками відділу обслуговування учнів 5-9 класів серед читачів-учнів 6-х класів. В опитуванні взяли участь 40 читачів: 35 дівчаток (87,5%) та 5 хлопчиків (12,5%). На запитання «Назвіть вашу улюблену книгу» більшість учасників опитування (67%) називали такі твори: «Тореадори з Васюківки», В. Нестайка, «Стефа та її Чакалка» І. Андрусика, «Марійка і Костик» С.Процюка, «П'ятнадцятирічний капітан», «Діти капітана Гранта», «Таємничий острів» Ж. Верна. З трьох варіантів відповіді, запропонованих у другому запитанні «Про що б Ви хотіли почитати?» - 30 % респондентів відповіли «пригоди і фантастику», 15% - «про природу», «просто цікаві книги» люблять читати 55% опитаних. Відповідаючи на питання «Ви звертаєтесь до книги тому що...» переважна більшість опитаних (82%) обрали варіант «люблю читати», 10% - «вимагає шкільна програма», 8% - обрали обидва варіанти. Аналіз опитування показав, що переважна більшість читачів-дітей любить читати і, серед іншого, віддає перевагу книзі.

Крім того, проводились бліц-опитування: «Краща книга тижня», «Улюблена книга відомих тернополян». Інтернет-опитування «Інтернет для Вас» та «Книгам якого формату Ви віддасте перевагу» розміщені на сайті нашої бібліотеки.

7. Наукова організація праці

Протягом звітнього року проводилась робота з розробки регламентуючої та технологічної документації:

- переглянуто та доповнено пакет документів про платні послуги ;
- переглянуто чинні та складено посадові інструкції на нових працівників;
- ознайомлено працівників з „Правилами внутрішнього розпорядку”.

Велась робота з підвищення кваліфікації працівників бібліотеки:

- огляди фахових видань;
- тренінги для нових працівників щодо пошуку інформації в ТОБД;
- виробничі навчання з проблемних питань у структурних підрозділах.

На раді при директорі обговорювались такі питання:

- контроль та аналіз виконання основних показників та основних завдань, підведення підсумків роботи за місяць, квартал, рік;
- аналіз та оцінка планово-звітної, технологічної документації, обговорення та вирішення проблем, визначення та вирішення перспективних напрямків діяльності закладу;
- аналіз семінарів, загально бібліотечних заходів, творчих акцій;
- вирішення поточних питань.

Додаток

Видавнича діяльність ТОБД

№ п/п	Назва видання	Виконавець
1.	Аналітично-статистичний огляд «Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2010»	НМВ
2	Інформаційний бюлетень «Бібліотека для дітей: пошук ідей, майстерність, співпраця»	НМВ
3.	Методичні поради «Острів читання на планеті Літо– 2011».	НМВ
4.	Методично-інструктивні рекомендації до проведення обласного конкурсу «Читаємо всією сім'єю»	НМВ
5.	Методичні поради «Інтерактивні форми навчання та ділового спілкування бібліотекарів»	НМВ
6.	Методичні поради «Основні напрямки роботи бібліотек для дітей у 2012 році»	НМВ
7.	Пам'ятка для батьків «Усім, хто виховує дітей»	НМВ
8.	Пам'ятка бібліотекаря «Бібліотекар + читач = формула успіху»	НМВ
9.	Бібліографічна довідка із серії «Наші славетні земляки»: «Я дітям серце віддала» до 125-річчя від дня народження письменниці І. О. Блажкевич	ВДБІР
10.	Бібліографічна довідка із серії «Наші славетні земляки»: «Добра фея дитячої літератури» до 70-річчя від дня народження О. Сенатович	ВДБІР

11.	Попереджувальна довідка «Володар мух» (Літературні притчі У. Холдінга»	ВДБІР
12.	Рекомендаційний список літератури до 20-річчя незалежності України «Живи Україно, живи для краси»	ВДБІР
13.	Інформаційний список «Нові надходження з теорії виховання».	ВДБІР
14.	Інформаційний список «Початкова освіта: навчання та виховання».	ВДБІР
15.	Календар «Пам'ятні літературні дати на 2012 рік».	ВДБІР

Скорочення, вживані в тексті

ТОБД – Тернопільська обласна бібліотека для дітей

ВО 1-4 кл. – відділ обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів

ВО 5-11 кл. – відділ обслуговування учнів 5-11 класів

ВМ – відділ мистецтв

НМВ– науково-методичний відділ

ВДБІР – відділ довідково-бібліографічної та інформаційної роботи

ВКОД – відділ комплектування та обробки документів

ВЗГРФ – відділ зберігання, гігієни та реставрації фондів